

"آنچه باید در مورد امحا داروها بدانیم"

حین انجام نظافت منزل، احتمالاً با کیسه های دارو نیمه مصرف شده یا تاریخ مصرف گذشته مواجه شده اید. در این مواقع اولین سوالی که مطرح می شود این است که "چگونه داروهای غیر قابل استفاده را معدوم نماییم؟". ساماندهی صحیح جعبه یا قفسه دارویی می تواند نقش مهمی در پیشگیری از مسمومیت های دارویی داشته باشد.

ماهیت دارو این گونه است که می تواند به عنوان نجات بخش و یا سم در بدن انسان عمل کند و این بستگی به میزان مصرف، نحوه مصرف و کاربرد صحیح داروها دارد. ممکن است پس از مراجعه به پزشک و دریافت دارو، داروهای تجویز شده تا انتها مصرف نشوند. نگه داری این داروها در منزل برای روز مبادا بسیار خطرناک و نادرست است. هم چنین نباید داروهای خود را به دوستانتان بدهید. چرا که پزشک بر اساس سابقه بیماری، دارویی را برای شما تجویز نموده که برای شما موثر بوده است چه بسا برای دیگری خطرناک باشد. به جز داروهایی که برای بیماری فعلی شما تجویز شده اند، سایر داروهای موجود در منزل، می تواند به عنوان سم (به علت مصرف اشتباه آن) تلقی و منجر به مسمومیت دارویی شوند.

داروخانه ها به هیچ عنوان مجاز به تحویل گرفتن داروی مصرف نشده از بیماران نمی باشند، زیرا به محض خروج دارو از داروخانه، شرایط نگه داری دارو از کنترل خارج می شود و به همین دلیل سلامت داروی مرجوعی به داروخانه قابل تایید نیست. بنابراین با غیر قانونی اعلام نمودن بازگشت دارو به داروخانه، سلامت مصرف کنندگانی که داروهای خود را تنها از داروخانه تهیه می نمایند، حفظ خواهد شد.

در برخی از کشورها روند مشخصی برای بازگرداندن دارو وجود دارد. ولی از آنجا که در کشور ما هنوز این سیستم برقرار نشده است، امحا داروها به دو قسمت داروهای قابل دور ریختن و داروهای قابل امحا از راه فاضلاب تقسیم می شود. جهت دور ریختن هر دو دسته از داروها به شیوه ای که کم ترین آسیب به محیط زیست برسد، در درجه اول توصیه می شود **برچسب و یا بروشور داروها** با دقت مطالعه شود. انواع دارو ها بر حسب روش امحا شامل:

داروهای قابل امحا از راه فاضلاب

تعداد کمی از داروها هستند که ممکن است ذاتاً خطرناک باشند یا با مصرف تنها یک دوز در فردی که دارو به او تعلق ندارد، کشنده باشند. برای جلوگیری از مصرف این مواد توسط کودکان، حیوانات خانگی یا دیگر افراد، به محض اینکه دیگر مورد نیاز نباشند لازم است بلافاصله از طریق فاضلاب دور ریخته شوند. مانند چسب پوستی فنتانیل که برای تسکین درد مصرف می شود و باید به محض خاتمه مدت مصرف (به دلیل این که ممکن است چسب هنوز حاوی مقادیر قابل توجهی دارو باشد) داخل فاضلاب توالت انداخت تا از مسمومیت اتفاقی با آن جلوگیری شود.

داروهای زیر در فهرست داروهای مجاز به دور ریختن از طریق فاضلاب می باشند، زیرا این داروها بالقوه خطرناک بوده و در صورت استفاده نامناسب (تصادفی یا عمدی) می توانند حتی با مصرف یک دوز، عوارض جدی و یا مرگ را برای مصرف کننده به همراه داشته باشند:

- **داروهای غیر مخدر مجاز به امحاء از طریق فاضلاب شامل:** شکل مقعده دیازپام و داروی متیل فنیدیت.
- **داروهای مخدر مجاز به امحاء از طریق فاضلاب شامل:** بوپره نورفین، فنتانیل، هیدروکودون، هیدرومورفون، مپریدین، متادون، مورفین، اکسی

کودون، اکسی مورفون

هشدار! شربت متادون که برای درمان نگه دارنده اعتیاد به مواد مخدر توسط پزشک تجویز می شود، بسیار خطرناک است و به هیچ عنوان نباید این دارو را در یخچال و در دسترس کودکان و یا در ظروف مخصوص فرآورده های خوراکی و نوشیدنی مثل بطری نوشابه نگه داری کرد چون به اشتباه ممکن است خورده شده و منجر به مرگ شود.

داروهای قابل دور ریختن

در صورتی که برچسب دارو روش خاصی را برای دور ریختن و امحای دارو توصیه نکرده باشد، دارو دارای قابلیت سوء مصرف نداشته باشد و در لیست داروهای قابل دور ریختن از طریق فاضلاب (مثل بنزودیازپین ها و مخدرها) قرار نداشته باشد، توصیه می شود از روش معمول و در سطل زباله منزل با استفاده از روش های زیر دور ریخته و امحاء شود:

- **قرص، کپسول و شیف ها:** داروها را بدون خرد کردن قرص و کپسول ها، از بسته بندی اصلی خارج نمایید و با موادی مانند تفاله چای یا قهوه مخلوط نمایید. مخلوط را در کیسه پلاستیکی دربسته قرار داده یا در قوطی حلبی خالی یا دیگر ظروف مشابه بریزید و سپس داخل سطل زباله بیندازید. این کار باعث می شود تا از نشت دارو یا ریختن آن به بیرون از سطل زباله جلوگیری شود.
- **جعبه و بطری داروها:** قبل از دور انداختن بطری خالی دارو، دستور مصرف روی آن را، به منظور جلوگیری از مصرف نا به جا، مخدوش نمایید.
- **اسپری های استنشاقی:** در داخل اسپری داروهای استنشاقی که جهت درمان بیماری هایی مانند آسم و بیماری انسدادی ریوی مصرف می شوند موادی به نام پروپلانت وجود دارد. این مواد گازهای بی اثری مانند کلرو فلوروکربن هستند که به عنوان حامل دارو محسوب می شوند و آزاد سازی آنها منجر به صدمه لایه اوزون خواهد شد. از سال 2013 مقرر شده است که این ماده با ترکیبات دوستدار محیط جایگزین شود. پوکه این اسپری ها در صورتی که سوراخ شوند و یا داخل آتش و یا کوره زباله سوز قرار گیرند می تواند خطرناک باشد. نحوه صحیح انهدام این پوکه ها را از سیستم بازیافت زباله می توانید جویا شوید.
- **شربت ها و سوسپانسیون ها:** داروهای تاریخ گذشته ای که به شکل شربت و سوسپانسیون می باشند اگر آنتی بیوتیک نیستند در فاضلاب ریخته و بطری آن ها را در زباله دان بیندازید.
- **آمپول ها و سرنگ ها:** در صورتی که تاریخ انقضا آن ها گذشته باشد باید در کیسه ای جمع آوری شوند و بر اساس توصیه داروسازان دور ریخته شوند. می بایست بر روی کیسه زباله جمع آوری سرنگ ها عبارت "حاوی سرنگ و سوزن" نوشته شود تا کارکنان شهرداری در زمان جمع آوری آن ها آسیب نبینند.

"داروها زباله نیستند. اگر راه صحیح دور ریختن دارو را نمی دانید از یک دکتر داروساز سوال نمایید"

"دفتر نظارت و پایش مصرف فرآورده های سلامت، معاونت غذا و دارو البرز"